แนวปฏิบัติที่ดี

ด้านที่ 6 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการรักชีวิตรักษ์น้ำ

โรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม

โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

“แนวปฏิบัติที่ดี” การดำเนินงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร
ตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ประจำปี 2566

****

ชื่อผลงาน “แนวปฏิบัติที่ดี” โครงการรักชีวิตรักษ์น้ำ

1. ประเภทผลงาน แนวปฏิบัติที่ดีเป็นรายด้าน

- ☐ ด้านที่ 1 โภชนาการและสุขภาพอนามัย
- ☐ ด้านที่ 2 การส่งเสริมคุณภาพการศึกษา
- ☐ ด้านที่ 3 ด้านการส่งเสริมทักษะอาชีพ
- ☐ ด้านที่ 4 ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
- ☐ ด้านที่ 5 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม
- ☑ ด้านที่ 6 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โรงเรียน / สถานศึกษา / ศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม **ตำบล** แม่ตื่น
อำเภออมก๋อย **จังหวัด**เชียงใหม่ **รหัสไปรษณีย์** 50310
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
โทร.063-2054655 **โทรสาร** 053–317436
เว็บไซต์ www.maetuen.ac.th
ชื่อ-นามสกุล ผู้ส่งผลงาน
1. นางสาวกนกพร เตชะติ
โทรศัพท์มือถือ 093 - 0491416 **E-mail** kanokphon22200@gmail.com
2. นางสาวสุภาภรณ์ ชมจันทร์
โทรศัพท์มือถือ 098 - 7865150 **E-mail** may56119899@gmail.com

ชื่อผลงานแนวปฏิบัติที่ดี โครงการรักชีวิตรักษ์น้ำ

ประเภทผลงาน แนวปฏิบัติที่ดีด้านที่ 6 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รายชื่อผู้เสนอผลงาน นางสาวกนกพร เตชะติ, นางสาวสุภาภรณ์ ชมจันทร์

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

แนวปฏิบัติที่ดีด้านที่ 6 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โครงการรักชีวิตรักษ์น้ำเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมการใช้น้ำที่สิ้นเปลือง เสริมสร้างนิสัยการใช้น้ำอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้นักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและผู้คนในชุมชนตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรน้ำ จนสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้น้ำได้ โดยใช้รูปแบบการดำเนินงานแบบ RAKNAM Model ผ่านกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำ

ผลการดำเนินกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำด้วยรูปแบบ RAKNAM Model ปรากฏว่าผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 60 คน มีพฤติกรรมการใช้น้ำที่สิ้นเปลืองลดลงคิดเป็นร้อยละ 85.2 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้ นอกจากนี้นักเรียนยังมีนิสัยการใช้น้ำอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 82.6 ซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนคนอื่น ๆ ในโรงเรียนและผู้คนในชุมชนได้

ความสำคัญ “แนวปฏิบัติที่ดี”

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด โดยเฉพาะมนุษย์ซึ่งใช้น้ำเป็นปัจจัยพื้นฐานในการอุปโภคบริโภค หากเกิดภาวะขาดแคลนน้ำอาจส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น การทำเกษตรกรรม การใช้น้ำในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

โรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม มีนักเรียนและบุคลากรที่มีพฤติกรรมการใช้น้ำที่หลากหลายรูปแบบมาอยู่ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดปัญหาน้ำไม่เพียงพอสำหรับการอุปโภคในบางครั้ง เพราะบริเวณโรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคมและชุมชนแม่ตื่น ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงและมีลักษณะดินที่ไม่อุ้มน้ำ เมื่อถึงฤดูแล้งน้ำประปาและอ่างเก็บน้ำในชุมชนรวมทั้งบ่อน้ำบาดาลในโรงเรียนจะประสบปัญหาน้ำแห้ง ทำให้โรงเรียนและชุมชนขาดแคลนน้ำใช้อุปโภคอยู่บ่อยครั้ง

ด้วยมูลเหตุข้างต้น ข้าพเจ้านางสาวกนกพร เตชะติ และนางสาวสุภาภรณ์ ชมจันทร์ ครูโรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม จึงเห็นความสำคัญในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการใช้น้ำที่สิ้นเปลืองของนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบ RAKNAM Model ในการดำเนินกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำ เพื่อปรับพฤติกรรมให้มีนิสัยการใช้น้ำอย่างประหยัดและเสริมสร้างความรู้เรื่องการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้แก่นักเรียนและบุคลากร นอกจากนี้นักเรียนและบุคากรในโรงเรียนที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม ยังสามารถนำความรู้เรื่องการใช้น้ำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้ปกครอง และคนในชุมชนจนเกิดเป็นชุมชนคนรักษ์น้ำต่อไป

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินการ

1. เพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการใช้น้ำที่สิ้นเปลืองของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนด้วยรูปแบบ RAKNAM Model ผ่านกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำ
2. เพื่อสร้างนิสัยการใช้น้ำอย่างประหยัดให้กับนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชน
3. เพื่อให้นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนมีความรู้เรื่องการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. เพื่อให้นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรน้ำจนสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้น้ำได้

เป้าหมายของการดำเนินการ

เชิงปริมาณ

- นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 60 คน มีพฤติกรรมการใช้น้ำที่สิ้นเปลืองลดลง ร้อยละ 80
- นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 60 คน มีนิสัยการใช้น้ำอย่างประหยัด ร้อยละ 80

- นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 60 คน มีความรู้เรื่องการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ร้อยละ 80
- นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 60 คน เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรน้ำ ร้อยละ 80

เชิงคุณภาพ

- นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนกลุ่มเป้าหมาย มีพฤติกรรมการใช้น้ำที่สิ้นเปลืองลดลง
- นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนกลุ่มเป้าหมาย มีนิสัยการใช้น้ำอย่างประหยัดเพิ่มมากขึ้น
- นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนกลุ่มเป้าหมาย ความรู้เรื่องการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนกลุ่มเป้าหมาย เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรน้ำ

กระบวนการดำเนินงาน โครงการรักชีวิตรักษ์น้ำ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1.ขั้นตอนการวางแผน

1.1 นักเรียนและครูร่วมกันสำรวจประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและชุมชน

1.2 นักเรียนและครูร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยใช้รูปแบบ RAKNAM Model ในการดำเนินกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำ

1.3 นักเรียนและบุคลากรแกนนำในโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำเพื่อปรับพฤติกรรมให้มีนิสัยการใช้น้ำอย่างประหยัดและเสริมสร้างความรู้เรื่องการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้แก่นักเรียนและบุคลากรจนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรน้ำ จนสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้น้ำในโรงเรียนได้

1.4 นักเรียนและบุคลากรแกนนำประชาสัมพันธ์กิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ป้ายนิเทศ เว็บไซต์โรงเรียน เป็นต้น

1.5 นักเรียนและบุคลากรแกนนำลงพื้นที่ชุมชนเพื่อให้ความรู้เรื่องการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งกระตุ้นให้คนในชุมชนมีนิสัยการใช้น้ำอย่างประหยัดและตระหนักเห็นคุณค่าของทรัพยากรน้ำผ่านกิจกรรมชุมชนคนรักษ์น้ำ

2.ขั้นการปฏิบัติ

2.1 กระบวนการดำเนินโครงการรักชีวิตรักษ์น้ำโดยใช้ RAKNAM Model มีรายละเอียดดังนี้

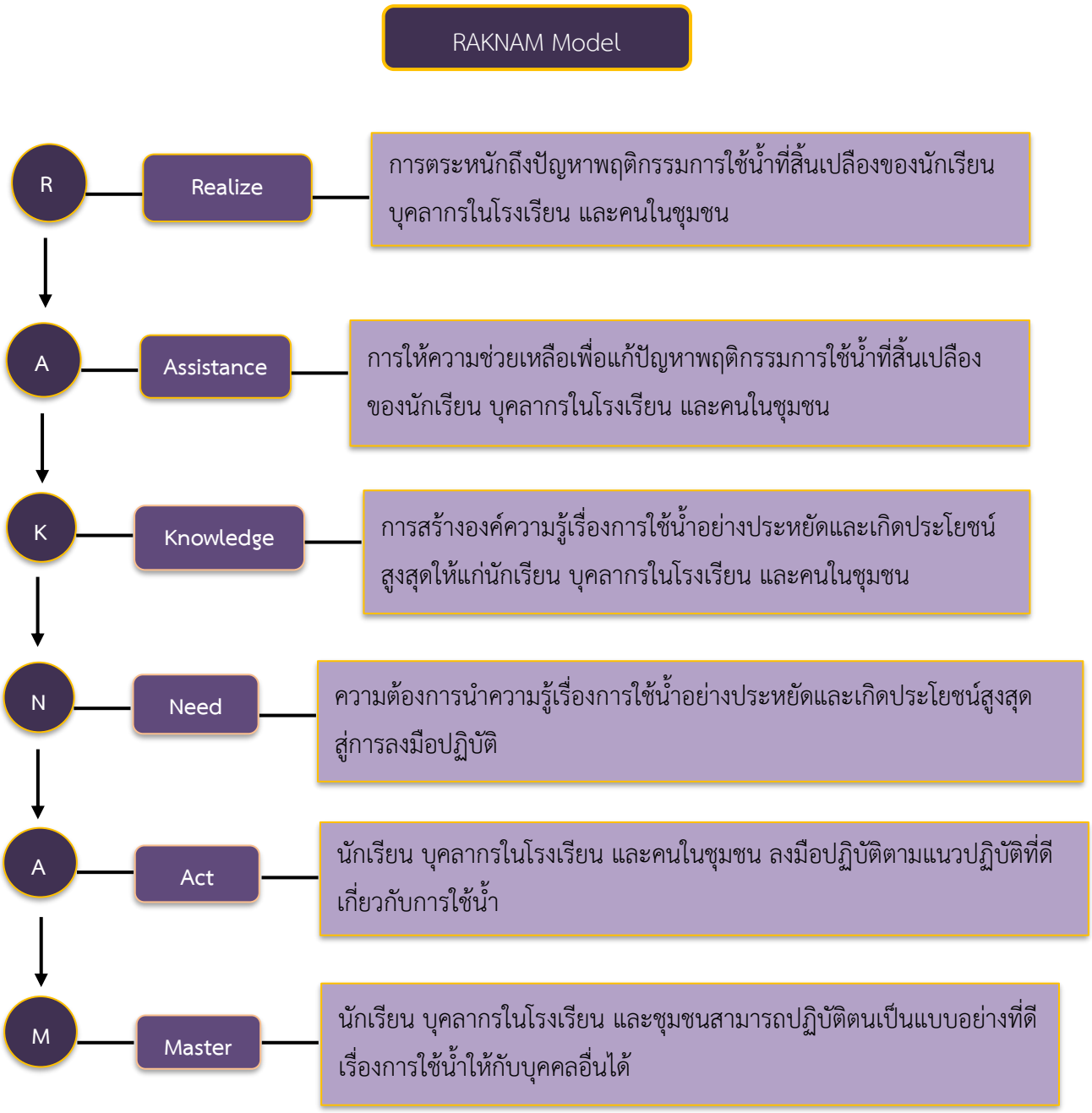

2.2 การดำเนินงานตามโครงการรักชีวิตรักษ์น้ำ มี 2 กิจกรรม ดังตารางแสดงต่อไปนี้

	กิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำ	กิจกรรมชุมชนคนรักษ์น้ำ
R	ตระหนักถึงปัญหาพฤติกรรมการใช้น้ำที่สิ้นเปลืองของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน	ตระหนักถึงปัญหาพฤติกรรมการใช้น้ำที่สิ้นเปลืองของคนในชุมชน
A	ให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมการใช้น้ำที่สิ้นเปลืองของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน	ให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมการใช้น้ำที่สิ้นเปลืองของคนในชุมชน
K	สร้างองค์ความรู้เรื่องการใช้น้ำอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดให้แก่นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนผ่านกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำ	นักเรียนและบุคลากรแกนนำจากกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำลงพื้นที่ให้ความรู้แก่คนในชุมชนเรื่องการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งกระตุ้นให้คนในชุมชนมีนิสัยการใช้น้ำอย่างประหยัดและตระหนักเห็นคุณค่าของทรัพยากรน้ำผ่านกิจกรรมชุมชนคนรักษ์น้ำ
N	นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความต้องการ การนำความรู้เรื่องการใช้น้ำอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดสู่การลงมือปฏิบัติ	คนในชุมชนเกิดความต้องการ การนำความรู้เรื่องการใช้น้ำอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดสู่การลงมือปฏิบัติ
A	นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ลงมือปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการใช้น้ำ	คนในชุมชนลงมือปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการใช้น้ำ
M	นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเรื่องการใช้น้ำให้กับบุคคลอื่นได้	คนในชุมชนสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเรื่องการใช้น้ำให้กับบุคคลอื่นได้

3. ขั้นการประเมินผล

- แบบบันทึกพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติในการใช้น้ำ
- แบบทดสอบก่อน-หลังทำกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำและชุมชนคนรักษ์น้ำ
- แบบประเมินความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำและชุมชนคนรักษ์น้ำ

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำด้วยรูปแบบ RAKNAM Model ปรากฏว่าผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 60 คน มีพฤติกรรมการใช้น้ำที่สิ้นเปลืองลดลงคิดเป็นร้อยละ 85.2 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้ นอกจากนี้นักเรียนยังมีนิสัยการใช้น้ำอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 82.6 ซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนคนอื่น ๆ ในโรงเรียนและผู้คนในชุมชนได้

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชน มีพฤติกรรมการใช้น้ำที่สิ้นเปลืองลดลง
2. นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนมีนิสัยการใช้น้ำอย่างประหยัด
3. นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนมีความรู้เรื่องการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรน้ำ จนสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้น้ำได้

การเผยแพร่

ประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์โรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคมและประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน เช่น จัดทำป้ายนิเทศ ติดป้ายรณรงค์การใช้น้ำและประชาสัมพันธ์เสียงตามสายโดยนักเรียนแกนนำ

ปัจจัยความสำเร็จ

1. นักเรียนและบุคลากรของโรงเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำเป็นอย่างดี ทำให้ผลการดำเนินกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ผู้ปกครอง และชุมชนยังให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมชุมชนคนรักษ์น้ำ
2. ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และได้รับความอนุเคราะห์จากคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งทำให้ทุกฝ่ายเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้น้ำ

ปัญหา อุปสรรค

1. ปัญหาด้านการสื่อสาร เช่น ผู้ปกครองหรือคนในชุมชนบางคน ไม่สามารถอ่านหนังสือได้ทำให้ไม่สามารถรับข้อมูลหรือความรู้ที่เป็นตัวอักษรได้
2. ปัญหาด้านเวลา เช่น การลงพื้นที่ในชุมชนอาจต้องใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมนานกว่าปกติเพราะคนในชุมชนมีเวลาว่างในการร่วมกิจกรรมไม่ตรงกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เรื่องการใช้น้ำในโรงเรียนและชุมชน
2. ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

แนวทางพัฒนาต่อเนื่อง

พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชนให้มีแหล่งเรียนรู้เรื่องการใช้น้ำ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายนักเรียนแกนนำให้มากขึ้น เพื่อคอยกระตุ้นและให้ความรู้เรื่องการใช้น้ำให้แก่คนในโรงเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

ดร.ลัดดาวัลย์ กัณหสุวรรณ. 2561. **40 กิจกรรมกับสิ่งแวดล้อมศึกษา.** กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

พรสวรรค์ ดิษยบุตร และคณะ. 2549. **ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม.** นนทบุรี: โรงพิมพ์สหมิตรพริ้นติ้ง.

คิวอาร์โค้ดเผยแพร่ผลงาน
เว็บไซต์โรงเรียน

คิวอาร์โค้ดรูปภาพและเอกสาร
ประกอบการดำเนินกิจกรรม

ภาพกิจกรรมรักชีวิตรักษ์น้ำ

ภาพกิจกรรมชุมชนคนรักษ์น้ำ

“ทรัพยากรน้ำมีวันหมด ใช้ทุกหยดอย่างรู้คุณค่า”

โรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม
ตำบลแม่ตื่น อำเภออมก๋อย
จังหวัดเชียงใหม่ 50310

แนวปฏิบัติที่ดี

ด้านที่ 6 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม